

Nepředmětnost a událostnost

Slovo „nepředmětnost“ představuje pouze předběžné a pouze pomocné pojmenování něčeho, co si od nás žádá respekt vůči požadavku, že se nemáme nechat svést do starých kolejí zpředměťování všeho, o čem uvažujeme a co se pokoušíme co nejpresněji „mínit“ (což obvykle chápeme jako „myšlenkově uchopit“ – i to má ovšem své vady). V tom spočívá smysl onoho negativního předznamenání: „nikoli předmětnost“. To si pochopitelně žádá také vymezení toho, co to je vlastně předmětnost a co to jsou „předměty“. Snad nejvhodnějším příkladem, na které tuto problematiku lze poměrně ve stručnosti demonstrovat, je téma „událostního dění“ nebo krátce „události“. „Událost“ je proti tzv. geometrickému myšlení jakýsi zvláštní myšlenkový model, dokonce můžeme říci myšlenková konstrukce, kterou můžeme postavit třeba proti konstrukcím geometrickým: trojúhelník ani elipsa apod. nejsou žádnými událostmi, nýbrž nedějícími se, nečasovými či nadčasovými „útvary“, které nemají vzniku ani zániku, ale které můžeme „mínit“ kdykoli a kdekoli chceme. V tom smyslu jsou na nás závislé – pokud je právě nemíníme, jako by vůbec nebyly. Na druhé straně je však nemůžeme mínit jakkoli a svévolně, nýbrž vždycky jen v nějakém dost přesně vymezeném kontextu (a to nejen pojmovém, nýbrž především „věcném“, ale také systémovém a strukturálním). Do jisté míry podobně můžeme mínit i „událost“ jako „útvary“, ale s jen zásadní odlišností: žádnou událost, ani v tom nejobecnějším, nejabstraktnějším smyslu, nemůžeme mínit jako bezčasovou. Můžeme ji sice mínit velmi abstraktně, tj. tak, že ji zcela zbavíme jakýchkoli vztahů k jiným událostem a k jinému událostnímu dění vůbec, ale nikdy ji nemůžeme časového charakteru zbavit naprosto: událost, která se – byť jen v abstrakci – neděje tak, že prochází časovými proměnami od svého počátku, po celý svůj průběh, a až do svého konce, přestává být událostí a stává se nečasovým, bezčasovým útvarem. Pokud bychom se tedy svým míněním, tj. svými myšlenkovými intencemi, chtěli vztáhnout k „události“ (třeba jen jako konceptu, jako myšlenkovému modelu) předmětně, tj. tak, že bychom „událost“ chtěli chápat jako intencionální předmět, musili bychom ji zbavit jejího časového charakteru. (To je běžné ve vědách, které si „modelují“ dění tak, že je rozkouskují na vybrané „stavy“, a pak tyto stavy sestavují do nějaké řady.) Naproti tomu však událost v plném smyslu nikdy nemůžeme redukovat na předmět, protože její „budost“ i její „bylost“ nikdy není „předmětná“ ve stejném významu jako její – míněná – právě aktuální „přítomnost“.

(Písek, 060504-7.)